

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та туризму

Ю. Г. Бочарова

**ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра економіки та туризму

Ю. Г. Бочарова

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та туризму
Протокол № 11
від “08” квітня 2024 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ
Протокол №9
від “25” квітня 2024 р.

Кривий Ріг
2024

УДК 339.924:338.24:005.334(072)
Б-47

Б-47 Економічна безпека в умовах євроінтеграційних процесів: метод. рек. до вивч. дисц. / уклад. : Бочарова Ю.Г. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2024. 33 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти всіх спеціальностей і спрямовані на допомогу в засвоєнні знань та формуванні компетентностей з дисципліни «Економічна безпека в умовах євроінтеграційних процесів». Подано плани практичних занять, перелік тем для обговорення та завдань до них. Запропоновано рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Методичні рекомендації підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу в межах реалізації проекту «Європейські цінності: сталий розвиток, економічна безпека та цивілізаційні імперативи» 101127413 – EVSDESCI (програма Еразмус+ напрям Жан Моне).

Погляди та думки, висловлені в публікації, належать виключно автору і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейського агентства з питань освіти і культури (EACEA). Ані Європейський Союз, ані EACEA не несуть за них відповідальності.

© Бочарова Ю. Г., 2024

© Донецький національний
університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	11
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади дослідження національної та економічної безпеки	12
Змістовий модуль 2. Безпекова політика ЄС	13
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	18
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади дослідження національної та економічної безпеки	19
Змістовий модуль 2. Безпекова політика ЄС	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ	32

ВСТУП

Розуміння механізмів стабільності держави та її здатності протистояти глобальним кризам є необхідним складником підготовки сучасного фахівця незалежно від обраного напрямку навчання. Успішна професійна реалізація в умовах глобальної турбулентності потребує навичок стратегічного мислення, вміння ідентифікувати загрози та ефективно використовувати міжнародні інструменти захисту інтересів.

Дисципліна «Економічна безпека в умовах євроінтеграційних процесів» покликана сформулювати, поглибити та розширити у здобувачів вищої освіти знання щодо природи національної та економічної стійкості, функціонування безпекової архітектури Європейського Союзу та механізмів мінімізації ризиків. Вивчення курсу сприяє розвитку компетентностей з комплексного оцінювання небезпек, аналізу гібридних впливів та розуміння ролі України у європейському безпековому просторі. Здобувачі вчаться працювати з актуальними базами даних (WEF, IMF, Eurostat), проводити критичну оцінку інформації та розробляти заходи зі зміцнення державної стійкості.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти ознайомлюються із: сутністю та архітектурою національної безпеки; еволюцією безпекового дискурсу в умовах глобальної турбулентності; методологією проведення стрес-тестування економічних систем; інструментарієм Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС (СЗБП) та Спільної політики безпеки і оборони (СПБО). Особлива увага приділяється новітнім стратегіям та «Білим книгам» ЄС з питань економічної безпеки, захисту критичних технологій та механізмам скринінгу інвестицій. Здобувачі отримують практичні навички роботи з індикаторами безпеки, картування ризиків та презентації результатів групових проєктів.

«Економічна безпека в умовах євроінтеграційних процесів» – гібридна дисципліна, яка поєднує аудиторну роботу (30 годин лекцій та 20 годин практичних занять) та активну та позааудиторні активності (Moodle). Центральним елементом практичної частини є наскрізний груповий проєкт «Stress-Test: формування стратегії стійкості держави», що дозволяє студентам апробувати отримані знання на прикладі конкретних країн-членів або партнерів ЄС.

Методичні рекомендації містять вказівки щодо аудиторної та самостійної роботи, індивідуальні та групові завдання за темами дисципліни, а також методичний інструментарій для успішного виконання та презентації результатів досліджень.

ЧАСТИНА 1.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни денна/заочна форма навчання
Вибіркова дисципліна	Вибіркова
Семестр (<i>осінній / весняний</i>)	весняний
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні / семінарські, годин	20
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	100
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3,13
самостійної роботи студента	6,25
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти сучасного наукового світогляду та системи спеціальних знань у сфері оцінки та управління економічною безпекою в умовах євроінтеграційних процесів.

Завдання дисципліни полягає в теоретичній і практичній підготовці здобувачів ВО у сфері економічної безпеки в умовах євроінтеграції; **формуванні вмінь та навичок: ідентифікації** загроз національній та економічній безпеці в умовах євроінтеграційних процесів; **застосування** організаційних та методичних рекомендацій щодо: дослідження ефективності політики забезпечення економічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів; **аналізу та оцінки** ризиків та рівнів економічної безпеки в умовах євроінтеграційних процесів; **визначення** особливостей (структурних, просторових, часових) забезпечення економічної безпеки країн ЄС.

Предмет: теоретичні, методичні та практичні аспекти оцінки та управління економічною безпекою в умовах євроінтеграції.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Теоретичні засади забезпечення національної та економічної безпеки.

Тема 2. Ризики та загрози національній та економічній безпеці у XXI столітті.

Тема 3. Методики оцінки ризиків, рівня національної та економічної безпеки.

Тема 4. ЄС та архітектура забезпечення безпеки в ЄС.

Тема 5. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС.

Тема 6. Спільна політика безпеки та оборони ЄС.

Тема 7. Політика економічної безпеки ЄС.

Тема 8. Європейська стратегія економічної безпеки.

Тема 9. Пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни росії проти України і зростання геополітичної напруженості.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні засади дослідження національної та економічної безпеки					
Тема 1. Теоретичні засади забезпечення національної та економічної безпеки.	14	2	2		10
Тема 2. Ризики та загрози національній та економічній безпеці у XXI столітті.	16	4	2		10
Тема 3. Методики оцінки ризиків, рівня національної та економічної безпеки.	16	4	2		10
Разом за змістовим модулем 1	46	10	6	0	30
Змістовий модуль 2. Безпекова політика ЄС					
Тема 4. ЄС та архітектура забезпечення безпеки в ЄС.	16	4	2		10
Тема 5. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС.	18	4	2		12
Тема 6. Спільна політика безпеки та оборони ЄС.	16	2	2		12
Тема 7. Політика економічної безпеки ЄС.	18	4	2		12
Тема 8. Європейська стратегія економічної безпеки.	16	2	2		12
Тема 9. Пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни росії проти України і зростання геополітичної напруженості.	20	4	4		12
Разом за змістовим модулем 2	104	20	14	0	72
Усього годин	150	30	20	0	100

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	2	3
1	Семінар-розгорнута бесіда Теоретичні засади забезпечення національної та економічної безпеки.	2
2	Семінар з виконанням практичних задач Ризики та загрози національній та економічній безпеці у XXI столітті.	2

3	Семінар з виконанням практичних задач Методики оцінки ризиків, рівня національної та економічної безпеки	2
4	Семінар з виконанням практичних задач ЄС та архітектура забезпечення безпеки в ЄС.	2
5	Семінар з виконанням практичних задач Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС.	2
6	Семінар-розгорнута бесіда Спільна політика безпеки та оборони ЄС.	2
7	Семінар-розгорнута бесіда Політика економічної безпеки ЄС	2
8	Семінар-розгорнута бесіда Європейська стратегія економічної безпеки.	2
9	Семінар-розгорнута бесіда Пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни росії проти України і зростання геополітичної напруженості.	2
10	Семінар-дискусія Білі книги ЄС з питань економічної безпеки	2
Всього		20

5. Розподіл балів, які отримують студенти

- вид контролю: залік

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються впродовж семестру (100 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позаауди торна робота	Сума балів
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорен- ня теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	Захист групових проектів	Завдання для самостійного виконання	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Змістовий модуль 1							
Семінар 1	5		2				7
Семінар 2	5		2				7
Семінар 3	5		2				7
Разом змістовий модуль 1	15	0	6	0	0	10	31
Змістовий модуль 2							
Семінар 4	5		2				7
Семінар 5	5		2				7
Семінар 6	5		2				7
Семінар 7	5		2				7
Семінар 8	5		2				7
Семінар 9			2				2

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
Семінар 10	5		2				7
Разом змістовий модуль 2	30	0	14	0	15	10	69
Разом	45	0	20	0	15	20	100

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	100
20	50	30	

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами виконання завдань практичного спрямування, а також за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.
ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Семінар 1 «Теоретичні засади забезпечення національної та економічної безпеки»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Етимологія поняття «безпека»

Підходи до розуміння сутності поняття «безпека»

Генеza безпекового дискурсу

Перша наукова концепція безпеки

Парадигми безпеки та їх еволюція

Теорія сек'юритизації

Рівні безпеки та зв'язок між ними

Об'єкт-суб'єктна структура безпеки

Національна безпека: сутність та складові

Національна безпека в умовах глобальної турбулентності

Економічна безпека держави як складова національної безпеки

Економічна безпека держави: сутність та складові

Взаємозалежність секторів безпеки

Дихотомія «Hard Security» та «Soft Security»

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проєктом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Визначити об'єкт-суб'єктну структуру безпеки обраної держави, надайте характеристику економіки обраної держави за 5-річний період.

Семінар 2 «Ризики та загрози національній та економічній безпеці у XXI столітті»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Ризики та загрози безпеці

Типологія та ієрархія безпекових деструкторів

Трансформація загроз та ризиків безпеці у XXI столітті

Гібридизація безпекового середовища

Асиметричні та гібридні загрози

Кіберзагрози та цифрова безпека

Кліматичні та екологічні ризики

Глобальні виклики та економічна стійкість

Глобальне дослідження ризиків

Концепції управління ризиками

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проєктом «Stress-Test: Формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Використовуючи «Global Risks Report» та концепцію гібридних загроз, визначте пул загроз та ризиків обраної країни.

Оберіть одну критичну загрозу та ризик для обраної країни (наприклад, кібератака на енергомережу або дефіцит критичної сировини).

Складіть карту ризиків та опишіть їх вплив на економіку держави.

Семінар 3 «Методики оцінки ризиків, рівня національної та економічної безпеки»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Методи оцінки ризиків

Якісні методи оцінки ризиків

Кількісні методи оцінки ризиків

Методи оцінки економічної безпеки

Методи експертних оцінок національної та економічної безпеки

Методи статистичного аналізу національної та економічної безпеки

Моделювання національної та економічної безпеки

Методика оцінки рівня економічної безпеки України

Методика оцінки економічної безпеки ЄС

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проєктом «Stress-Test: Формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Проведіть оцінку ризиків національної та економічної безпеки обраної держави. Використовуючи методи експертних оцінок, статистичного аналізу та моделювання здійсніть оцінку рівня економічної безпеки обраної держави.

4. Презентація та обговорення результатів самостійної роботи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ЄС

Семінар 4 «ЄС та архітектура забезпечення безпеки в ЄС»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Європейський Союз та етапи його розвитку

Acquis communautaire

Інституційна структура ЄС

Європейська політика безпеки та її складові

Глобальна стратегія ЄС

П'ять стратегічних пріоритетів європейської політики безпеки

Стратегічний компас

Постійне структуроване співробітництво в оборонній сфері

Європейський оборонний фонд для спільних розробок озброєнь

Інституційна архітектура політики безпеки ЄС

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проектом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Визначте пул інтеграційних загроз та можливостей обраної країни, фокусуючись на її ролі в архітектурі безпеки ЄС.

Проаналізуйте, як членство (або шлях до членства) посилює або послаблює національну стійкість у сферах енергетики, кібербезпеки та оборони.

Семінар 5 «Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Сутність та цілі спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС (СЗБП)

Європейська політична взаємодія та СЗБП

Основні принципи СЗБП

Розвиток та правова основа СЗБП

Інституційна архітектура СЗБП

Європейська служба зовнішньополітичної діяльності

Інструменти та механізми СЗБП

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проектом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

З переліку механізмів СЗБП/СПБО оберіть 2–3 конкретні інструменти, які є найбільш релевантними для нейтралізації загроз, визначених вами на попередньому етапі.

Опишіть, як обрана країна використовуватиме ці інструменти ЄС у випадку кризи. Оцініть, чи може ваша країна (або її опоненти в ЄС) застосувати механізм «конструктивного утримання» при ухваленні рішень, що стосуються її безпеки. Як це вплине на стійкість держави?

Сформулюйте 3 пункти «очікуваної підтримки» від Високого представника ЄС у разі настання кризової ситуації.

Семінар 6 «Спільна політика безпеки та оборони ЄС»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Сутність та мета спільної політики безпеки та оборони ЄС (СПБО)

СПБО в системі міжнародної безпеки

Зовнішні чинники розвитку СПБО

Етапи розвитку СПБО

Інструменти реалізації СПБО

СПБО – НАТО

СПБО – ООН

Інституційна архітектура СПБО

Глобальний Індекс Миру (Global Peace Index, GPI)

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проектом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Визначте, у яких проектах PESCO (постійне структуроване співробітництво) бере участь ваша країна. Якщо не бере — оберіть 1-2 проекти, до яких їй варто було б долучитися для закриття «дірок» у безпеці (наприклад, проекти з кібербезпеки або військової логістики).

Проаналізуйте розподіл ролей у захисті обраної країни. Що саме вона очікує від НАТО (колективна оборона, ядерна парасолька), а що від СПБО ЄС (цивільне управління кризами, протидія гібридним загрозам)? Чи немає тут дублювання, яке послаблює стійкість?

Використовуючи дані Глобального Індексу Миру (GPI) для вашої країни, оберіть один показник (наприклад, «рівень сприйняття злочинності» або «експорт зброї»), що є найнижчим.

Запропонуйте, як інструменти СПБО можуть допомогти покращити цей показник.

Оцініть готовність вашої країни покластися на статтю 42.7 Договору про ЄС (положення про взаємну допомогу) у порівнянні зі статтею 5 НАТО. Що є більш реалістичним для її «стратегії стійкості»?

Семінар 7 «Політика економічної безпеки ЄС»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Політика економічної безпеки ЄС: сутність та складові

Виклики економічній безпеці ЄС

Стратегічні дії щодо забезпечення економічної безпеки ЄС

2. Індивідуальне тестування

3. Робота над груповим проектом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Оцінити економічний імунітет держави до зовнішніх шоків (санкції, торговельні війни, дефіцит ресурсів).

Спираючись на загрози, визначені на семінарі 4, ідентифікуйте топ-3 економічні залежності вашої країни (наприклад: залежність від енергоносіїв з РФ, китайських технологій або експорту на нестабільні ринки).

Оберіть конкретний інструмент економічної безпеки ЄС, що допоможе обраній країні.

Семінар 8 «Європейська стратегія економічної безпеки»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Європейська стратегія економічної безпеки

Європейська стратегія економічної безпеки: передумови розробки та реалізації

Європейська стратегія економічної безпеки: мета та завдання

Ризики економічній безпеці ЄС

Тристоронний підхід у європейській стратегії економічної безпеки

Дії, передбачені в європейській стратегії економічної безпеки

2. Індивідуальне тестування.

3. Робота над груповим проєктом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Спираючись на оновлений перелік критичних технологій ЄС, визначте, де обрана Вами країна є найбільш вразливою. Оберіть одну з сфер: енергетика, технології, інфраструктура.

Запропонуйте конкретні заходи для вашої країни, використовуючи логіку Стратегії: promote (просування); protect (захист); partner (партнерство).

Уявіть, що через геополітичний конфлікт ваша країна втрачає доступ до 80% імпорту критичного ресурсу. Оцініть «запас міцності» національної економіки.

Семінар 9 «Пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни росії проти України і зростання геополітичної напруженості»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Передумови запровадження пакету заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни Росії проти України і зростання геополітичної напруженості

П'ять сфер заходів пакету зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни Росії проти України і зростання геополітичної напруженості

Посилення перевірки іноземних інвестицій

Оцінка ризиків вихідних інвестицій

Ефективний контроль за експортом товарів подвійного призначення

Підтримка розробок технологій з потенціалом подвійного призначення

Підвищення безпеки наукових досліджень у ЄС

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація та обговорення результатів самостійної роботи

4. Робота над груповим проєктом «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави»:

Використовуючи оновлені правила ЄС щодо перевірки іноземних інвестицій: ідентифікуйте у обраній Вами країні 3 конкретні сектори, де іноземні інвестиції становлять загрозу безпеці; запропонуйте механізм «посиленого моніторингу» для цих секторів. Як ваша держава має взаємодіяти з Єврокомісією у цьому питанні?

Семінар 10 «Білі книги ЄС з питань економічної безпеки»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Кольорові книги ЄС: сутність та призначення

Білі книги Європейської Комісії з економічної безпеки

Веб-порталі Комісії «Have Your Say»

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація групового проєкту «Stress-Test: формування стратегії стійкості (Resilience) держави».

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Семінар 1 «Теоретичні засади забезпечення національної та економічної безпеки»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Етимологія поняття «безпека»

Теорія сек'юритизації

Дихотомія «Hard Security» та «Soft Security»

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Перша наукова концепція безпеки з'явилася у

A. XV столітті

B. XVI столітті

C. XVII столітті

D. немає правильної відповіді

2. Парадигма безпеки, в межах якої об'єктом безпеки виступає держава; об'єктом захисту – інтеграція державної незалежності та військової безпеки; потенційними загрозами – військова агресія, ядерна війна

A. парадигма традиційної безпеки

B. парадигма секторальної безпеки

C. парадигма людської безпеки

D. немає правильної відповіді

3. Спроможність держави за рахунок наявного економічного потенціалу та потенціалу сили ефективно реагувати на внутрішні та зовнішні виклики, забезпечувати реалізацію національних інтересів у коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі

A. національна безпека

B. економічна безпека

C. соціальна безпека

D. військова безпека

4. Підхід до розуміння сутності поняття «економічна безпека», згідно з яким економічна безпека держави — найважливіша якісна характеристика економічної системи, що визначає здатність підтримувати нормальні умови функціонування та діяльності держави, бізнесу та громадян

A. кондиціональний

- В.якісний
- С.протекціоністський
- Д.статичний

5. Експерти РwC виділяють

- А.3 складові національної безпеки
- В.4 складових національної безпеки
- С.5 складових національної безпеки
- Д.6 складових національної безпеки

Рекомендована література: 2-4

Семінар 2 «Ризики та загрози національній та економічній безпеці у ХХІ столітті»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Трансформація загроз та ризиків безпеці у ХХІ столітті

Кіберзагрози та цифрова безпека

Кліматичні та екологічні ризики

3. Виконайте завдання для самостійного виконання до змістового модулю

1. Для виконання завдання використовуйте методику дерева ймовірностей

Згідно з оцінками МВФ, ймовірність зростання реального ВВП країни Х у році А становить X_1 . Із минулого досвіду відомо, що позитивні прогнози МВФ підтверджуються у $X_2\%$ випадків, а негативні – в $X_3\%$ випадків. Визначте ймовірність зростання реального ВВП у найближчому майбутньому.

Таблиця 1 – Вихідні дані для розрахунків

Варіант*	X_1	X_2	X_3	Варіант*	X_1	X_2	X_3
1	0,6	0,5	0,2	16	0,63	0,7	0,45
2	0,4	0,6	0,5	17	0,75	0,8	0,5
3	0,8	0,4	0,4	18	0,82	0,6	0,55
4	0,7	0,2	0,8	19	0,56	0,5	0,7
5	0,5	0,1	0,7	20	0,45	0,45	0,8
6	0,45	0,4	0,2	21	0,37	0,38	0,7
7	0,75	0,7	0,4	22	0,58	0,47	0,6
8	0,3	0,8	0,5	23	0,65	0,44	0,4
9	0,9	0,9	0,6	24	0,12	0,75	0,35
10	0,75	0,5	0,7	25	0,25	0,37	0,3
11	0,65	0,4	0,8	26	0,32	0,56	0,4
12	0,55	0,25	0,75	27	0,56	0,65	0,5
13	0,4	0,35	0,85	28	0,52	0,7	0,55
14	0,45	0,55	0,65	29	0,48	0,8	0,6
15	0,57	0,6	0,35	30	0,6	0,9	0,7

* уточніть свій варіант у викладача

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Ймовірність виникнення події або ситуації, що може мати негативні наслідки або призвести до втрати, шкоди чи ускладнень

- A. загроза
- B. ризик
- C. детермінант
- D. немає правильної відповіді

2. Потенційна можливість виникнення небажаної події, що може завдати шкоди активам або інтересам

- A. загроза
- B. ризик
- C. катастрофа
- D. немає правильної відповіді

3. Міжнародний стандарт управління ризиками, розроблений для допомоги великим і малим організаціям в державному та приватному секторі ефективно управляти операційними ризиками

- A. ISO 31000 «Управління ризиками»
- B. COSO
- C. CIOSO
- D. немає правильної відповіді

4. Всесвітній економічний форум здійснює оцінку глобальних ризиків із

- A. 2006 року
- B. 2007 року
- C. 2008 року
- D. 2009 року

5. У 20-х роках XXI століття у топ-10 глобальних ризиків Всесвітнього економічного форуму за ймовірністю прояву у найближчі 10 років переважають

- A. соціальні ризики
- B. економічні ризики
- C. екологічні ризики
- D. геополітичні ризики
- E. технологічні ризики

Рекомендована література: 2-4, 7

Семінар 3 «Методики оцінки ризиків, рівня національної та економічної безпеки»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Методика оцінки рівня економічної безпеки України

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. До групи методів експертних оцінок економічної безпеки належать

- А.аналіз динаміки показників, порівняльний аналіз, факторний аналіз
- В.метод Дельфі, метод «мозкового штурму», метод бальних оцінок
- С.методи побудови економетричних та ігрових моделей
- Д.всі відповіді вірні

2. До групи методів статистичного аналізу економічної безпеки належать

- А.аналіз динаміки показників, порівняльний аналіз, факторний аналіз
- В.метод Дельфі, метод «мозкового штурму», метод бальних оцінок
- С.методи побудови економетричних та ігрових моделей
- Д.всі відповіді вірні

3. Відповідно до Методики розрахунку інтегрального індексу економічної безпеки України складовими економічної безпеки є

- А.виробнича та демографічна безпека
- В.енергетична безпека та зовнішньоекономічна безпека
- С.інвестиційно-інноваційна та макроекономічна безпека
- Д.продовольча, соціальна та фінансова безпека
- Е. всі відповіді вірні

4. Методика оцінки економічної безпеки Європейського Союзу базується на системі індикаторів, що поділені на

- А.3 групи
- В.4 групи
- С.5 груп
- Д.6 груп

5. ВВП на душу населення, рівень безробіття, рівень інфляції, державний борг, дефіцит бюджету, рівень інвестицій – це показники, що використовуються в ЄС для визначення

- А.економічної стійкості
- В.зовнішньоекономічної конкурентоспроможності
- С.енергетичної безпеки
- Д.соціальної згуртованості

Рекомендована література: 1-7

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ЄС

Семінар 4 «ЄС та архітектура забезпечення безпеки в ЄС»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Глобальна стратегія ЄС

Стратегічний компас

3. Підготуйте доповідь за одним із питань самостійного вивчення або проведіть аналіз підходів до розуміння сутності терміну (на вибір)

4. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Європейський Союз (ЄС) був створений у

A. 1990 р.

B. 1993 р.

C. 1996 р.

D. 2001 р.

2. Станом на 2024 рік до ЄС входять

A. 25 країн

B. 26 країн

C. 27 країн

D. 28 країн

3. Документ, що визначає стратегічне бачення Європейського Союзу (ЄС) на 5-10 років у сфері безпеки та оборони, прийнятий у березні 2022 року

A. Європейський стратегічний компас

B. Цифровий компас

C. Європейський дороговказ

D. Європейський вектор

4. Європейська політика безпеки ґрунтується на

A. Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки

B. Спільній політиці безпеки та оборони

C. Глобальній стратегії ЄС

D. всі відповіді вірні

5. Операційним планом дій ЄС у сфері безпеки та оборони до 2030 року, що передбачає створення Сил швидкого розгортання, є:

A. Глобальна стратегія ЄС (2016 р.)

B. Стратегічний компас (2022 р.)

C. План дій «Зелений курс»

D. Акт про цифрові послуги

Рекомендована література: 1,3, 5, 6

Семінар 5 «Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Європейська політична взаємодія та СЗБП

Розвиток та правова основа СЗБП

3. Виконайте завдання для самостійного виконання до змістового модулю

2

На основі даних, представлених у таблиці 1, проведіть компаративний аналіз та оцінку рівня економічної безпеки держави А у X-році (табл.12).

Таблиця 1 – Вихідні дані задачі

Держава	Показники*						
	1	2	3	4	5	6	7
№1	10	1,2	1,3	50	0,60	85	4
№2	5	1,5	1,6	110	0,85	65	3
№3	3	1,06	0,8	32	0,45	45	3
№4	2	1,7	0,75	28	0,56	100	3
№5	8	1,98	1,1	81	0,78	98	3
№6	15	1,15	1,5	65	0,50	64	3
№7	7	1,5	2,4	14	0,35	35	4

* Показники: показник 1 – частка держави у світовому ВВП, %; показник 2 – темпи зростання ВВП на душу населення, %; показник 3 – вартість національного бренду країни, квдрлн. ум.од. (число з 15-ма 0); показник 4 – зовнішній борг держави, млрд ум. од.; показник 5 – індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП). Шкала оцінювання ІРЛП: низький – 0,000 - 0,549; середній – 0,550 - 0,899; високий – 0,900 - 1,000; показник 6 - рівень розвитку демократії, %; показник 7 - приналежність держави до певної групи за рівнем дієздатності, що визначає важливість для забезпечення економічної безпеки кожного параметру (табл.2).

Таблиця 2 – Коефіцієнти вагомості показників залежно від рівня дієздатності держав

Перелік показників	Групи за рівнем дієздатності держави			
	1	2	3	1
	Дієздатна держава	Умовно дієздатна держава	Умовно недієздатна держава	Недієздатна держава
1	2	3	4	5
Частка держави у світовому ВВП, %	0,2	0,15	0,15	0,15
Темпи зростання ВВП на душу населення, %	0,1	0,15	0,15	0,15
Вартість національного бренду країни, квдрлн. ум.од.	0,1	0,15	0,2	0,25

1	2	3	4	5
Зовнішній борг держави, млрд ум. од.	0,1	0,15	0,15	0,15
Індекс розвитку людського потенціалу	0,2	0,2	0,15	0,15
Рівень розвитку демократії, %	0,3	0,2	0,2	0,15
Усього	1	1	1	1

4. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Комплекс заходів, спрямованих на координацію дій держав-членів у сфері зовнішньої політики, безпеки та оборони

- A. спільна зовнішня та безпекова політика ЄС
- B. спільна політика безпеки та оборони
- C. спільна політика економічної безпеки
- D. всі відповіді вірні

2. Основні принципи СЗБП

- A. єдність та ефективність
- B. всеосяжність та демократична легітимність
- C. повага до різноманіття
- D. всі відповіді вірні

3. Принцип СЗБП, відповідно до якого СЗБП повинна ґрунтуватися на принципах демократії та верховенства права

- A. єдність
- B. ефективність
- C. всеосяжність
- D. демократична легітимність
- E. повага до різноманіття

4. Інструменти СЗБП представлені рішеннями щодо

- A. стратегічних цілей та інтересів ЄС
- B. формування спільних позицій
- C. спільних дій
- D. імплементації домовленостей щодо спільних позицій та спільних дій
- E. всі відповіді вірні

5. Бюджет СЗБП ЄС 2021-2027 рр.

- A. 2681,5 тис євро
- B. 2681,5 млн євро
- C. 2681,5 млрд євро
- D. 2681,5 трлн євро

Рекомендована література: 1, 3, 5, 6, 8,9

Семінар 6 «Спільна політика безпеки та оборони ЄС»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

СПБО – НАТО

СПБО – ООН

Глобальний індекс миру

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Спільна політика безпеки та оборони починає свій розвиток у

A. 1948 р.

B. 1954 р.

C. 1992 р.

D. немає правильної відповіді

2. Постійна структурна співпраця з питань безпеки та оборони

A. RESCO

B. PESKO

C. PESCO

D. PERCO

3. Угода, що відноситься до комплексного пакету домовленостей, завершених на початку 2003 року між ЄС і НАТО, які дозволяють ЄС використовувати ресурси та можливості НАТО для операцій з врегулювання криз під керівництвом ЄС

A. Лісабонська угода

B. Паризька угода

C. Угода «Лондон плюс»

D. Угода «Берлін плюс»

4. Спільна політика безпеки та оборони починає свій розвиток із підписання

A. Римського договору

B. Паризького договору

C. Лісабонського договору

D. Брюссельського договору

5. Найвищий військовий орган, створений у рамках Ради ЄС

A. Комітет з політики та безпеки

B. Військовий комітет Європейського Союзу

C. Комітет з цивільних аспектів врегулювання криз

D. Військово-політична група

E. немає правильної відповіді

Рекомендована література: 1, 3, 5, 6, 8,9

Семінар 7 «Політика економічної безпеки ЄС»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Виклики економічній безпеці країн ЄС

Виклики економічній безпеці країн-кандидатів на вступ до ЄС

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Комплексний набір заходів, спрямованих на захист та зміцнення економіки ЄС від різноманітних загроз

A. Спільна зовнішня та безпекова політика ЄС

B. Спільна політика безпеки та оборони

C. Політика економічної безпеки ЄС

D. немає правильної відповіді

2. Захист європейських ринків від недобросовісної конкуренції та неякісних товарів, сприяння вільній та справедливій торгівлі з іншими країнами, підтримка європейських експортерів – це комплекс питань щодо забезпечення економічної безпеки ЄС у сфері

A. торгівлі

B. фінансів

C. енергетики

D. інновацій

E. кібербезпеки

F. зовнішньої політики

3. Критерії конвергенції дозволяють оцінити в країні, що прагне долучитися до валютного союзу

A. цінову стабільність

B. надійність державних фінансів

C. стабільність обмінного курсу

D. довгострокові процентні ставки

E. всі відповіді вірні

4. Основними документами ЄС щодо забезпечення цифрової трансформації в контексті економічної безпеки є

A. Стратегія кібербезпеки ЄС (2020)

B. Директива про мережеву та інформаційну безпеку (NIS) (2016)

C. Регламент про загальний захист даних (GDPR) (2018)

D. Європейська стратегія кібербезпеки для економіки та суспільства (2017)

E. План дій щодо кібербезпеки (2013)

Г. всі відповіді вірні

5. Сприяння миру та стабільності в світі, підтримка демократії та прав людини, співпраця з іншими країнами у вирішенні глобальних проблем - це комплекс питань щодо забезпечення економічної безпеки ЄС у сфері

- А. торгівлі
- В. фінансів
- С. енергетики
- Д. інновацій
- Е. кібербезпеки
- Г. зовнішньої політики

Рекомендована література: 1, 3, 5, 6, 8,9

Семінар 8 «Європейська стратегія економічної безпеки»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Тристоронній підхід у європейській стратегії економічної безпеки

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Єврокомісія та Високий представник із закордонних справ і політики безпеки представили Європейську стратегію економічної безпеки

- А. 20 червня 2021 року
- В. 20 червня 2022 року
- С. 20 червня 2023 року
- Д. 20 червня 2024 року

2. Оцінити й усунути ризики, зберігаючи за ЄС статус одного з найбільш відкритих і привабливих місць для бізнесу та інвестицій

- А. мета Європейської стратегії економічної безпеки
- В. візія Європейської стратегії економічної безпеки
- С. принцип Європейську стратегію економічної безпеки
- Д. немає правильної відповіді

3. Глобальна економічна ініціатива Європейського Союзу, спрямована на інвестування в інфраструктурні проєкти по всьому світу

- А. Європейська стратегія економічної безпеки
- В. Global Gateway
- С. SIAC
- Д. FIMI

4. STEP – це

- A. Європейська стратегія економічної безпеки
- B. Глобальна економічна ініціатива Європейського Союзу
- C. Платформу стратегічних технологій для Європи
- D. немає правильної відповіді

5. Тристоронній підхід щодо забезпечення економічної безпеки в ЄС передбачає

- A. сприяння конкурентоспроможності ЄС, цифровізації, партнерство з якомога ширшим колом партнерів для забезпечення кліматичної нейтральності
- B. сприяння цифровізації, захист економічної безпеки ЄС, партнерство з якомога ширшим колом партнерів для зміцнення економічної безпеки
- C. сприяння конкурентоспроможності ЄС, захист економічної безпеки ЄС, партнерство з якомога ширшим колом партнерів для зміцнення економічної безпеки
- D. сприяння конкурентоспроможності ЄС, захист економічної безпеки ЄС, партнерство з країнами НАТО

Рекомендована література: 1, 2, 5, 6, 8-10

Семінар 9 «Пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни росії проти України і зростання геополітичної напруженості»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Веб-порталі Комісії « Have Your Say»

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Європейська комісія 24 січня 2024 р. презентувала пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни Росії проти України і зростання геополітичної напруженості

- A. 24 січня 2021 р.
- B. 24 січня 2022р.
- C. 24 січня 2023 р.
- D. 24 січня 2024 р.

2. Посилення перевірки іноземних інвестицій у ЄС, виявлення безпекових ризиків, пов'язаних з інвестиціями ЄС у третіх країнах, підвищення ефективності контролю за експортом товарів подвійного призначення, підвищення безпеки наукових досліджень у ЄС та посилення підтримки розробок технологій подвійного призначення –це

A. основні напрямки заходів, визначені пакетом заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни Росії проти України і зростання геополітичної напруженості

- B. кроки стратегії економічної безпеки ЄС
- C. принципи стратегії забезпечення безпеки ЄС
- D. немає правильної відповіді

3. Відкрито настільки, наскільки можливо, закрито настільки, наскільки необхідно – це

- A. новий підхід до міжнародного наукового співробітництва
- B. новий підхід до технологій з потенціалом подвійного призначення
- C. новий підхід до перевірки іноземних інвестицій
- D. немає правильної відповіді

4. До товарів подвійного призначення, контроль над експортом яких ЄС планує посилити, належать

- A. передова електроніка
- B. отрутохімікати
- C. ядерні та ракетні технології
- D. всі відповіді вірні

5. Європейська комісія 24 січня 2024 р. Презентувала пакет заходів зі зміцнення економічної безпеки Європейського Союзу в умовах війни Росії проти України і зростання геополітичної напруженості

- A. Стратегію забезпечення економічної безпеки
- B. Strategic Agenda
- C. Стратегічний компас
- D. всі відповіді вірні

Рекомендована література: 1, 3, 5, 6, 8-10

Семінар 10 «Білі книги ЄС з питань економічної безпеки»

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Веб-порталі Комісії «Have Your Say»

3. Розв'яжіть тестові завдання:

1. Загальне найменування політичних документів (здебільшого офіційних) ЄС, що видаються у вигляді тематичних збірників (назва збірника встановлюється в залежно від кольору обкладинки)

- A. «кольорові» книги
- B. «білі» книги
- C. «зелені» книги
- D. «блакитні» книги

2. Офіційні документи Європейської Комісії, що містить низку практичних пропозицій щодо дій в конкретній сфері

- A. «кольорові» книги
- B. «білі» книги
- C. «зелені» книги
- D. «блакитні» книги

3. ЄС пропонує посилити контроль за вихідними інвестиціями, що пов'язані із

- A. злиттями та поглинаннями
- B. трансфером активів
- C. започаткуванням бізнесу
- D. створенням спільних підприємств
- E. венчурними інвестиціями
- F. всі відповіді вірні

4. Основне призначення вебпорталу Європейської Комісії «Have Your Say» у контексті формування безпекової та економічної політики ЄС

A. Це закрита платформа для обміну розвідувальними даними між державами-членами ЄС.

B. Портал для подання офіційних скарг на порушення прав людини в межах СЗБП.

C. Єдиний онлайн-пункт доступу, який дозволяє громадянам, бізнесу та експертам брати участь у консультаціях щодо нових ініціатив та нормативних актів ЄС на етапі їх розробки.

D. Інформаційна база даних, де публікуються лише фінальні тексти прийнятих Білих книг ЄС.

5. Головна мета, яку переслідує Європейська Комісія, пропонуючи заходи у Білій книзі щодо контролю за експортом товарів подвійного призначення (Dual-use items)

A. Повне припинення будь-яких торговельних відносин з країнами, що не входять до складу ЄС. Б.

B. Встановлення єдиних європейських цін на енергоносії та сировину для оборонної промисловості.

C. Запобігання витоку чутливих технологій (наприклад, ШІ, квантові технології), які можуть бути використані для посилення військового потенціалу країн, що загрожують міжнародному миру та безпеці.

D. Створення системи обов'язкового страхування всіх експортних операцій європейських компаній.

Рекомендована література: 1, 3, 5, 6, 8-10

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Довідник з європейської інтеграції / [колектив авторів] ; під ред. О. Б. Чернеги. 3-тє вид., переробл. і доповн. Кривий Ріг : ТОВ «Октан-Принт», 2019. 520 с.
2. Економічна безпека : навч. посібник. / укл. Н.С. Іванова / Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. маркетингу, менеджменту та публ. адміністрування. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 139 с.
3. Chernega O., Kolchuk M., Bocharova Y., Ishchenko O., Ostapenko S. Theoretical basis of security in the XXI century. Challenges and paradigm of national and international Security of the XXI century: Economic and technogenic Discourse. Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2022. P. 3-25. URL: <https://media.neliti.com/media/publications/558398-challenges-and-paradigm-of-national-and-32952d25.pdf#page=19>

Допоміжна

4. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / Живко З.Б., Черевко О.В., Копитко М.І., Зачосова Н.В., Живко М.О., Середа В.В., Занора В.О., Бісєць А.В.; за ред. Живко З.Б. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 240 с

Інтернет-ресурси

5. European Union. Official website. URL: <https://european-union.europa.eu/>.
6. European Commission. Official website. URL: https://commission.europa.eu/index_en
7. Global Risks Report. URL: <https://www.weforum.org/publications/series/global-risks-report/>
8. A Strategic Compass for Security and Defence. European External Action Service. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/strategic-compass-security-and-defence-1_en.
9. . Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf.
10. Joint Communication to the European Parliament, the European Council and the Council on "European Economic Security Strategy". Brussels, 20.6.2023 JOIN(2023) 20 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023JC0020>.

Навчальне видання

Бочарова Юлія Геннадіївна

Кафедра економіки та туризму

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,5

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.